

SESSION 2022

**AGREGATION
CONCOURS EXTERNE**

Section : LANGUES DE FRANCE

Option : CATALAN

COMMENTAIRE EN CATALAN

Durée : 7 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Si vous repérez ce qui vous semble être une erreur d'énoncé, vous devez le signaler très lisiblement sur votre copie, en proposer la correction et poursuivre l'épreuve en conséquence. De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, vous devez la (ou les) mentionner explicitement.

NB : Conformément au principe d'anonymat, votre copie ne doit comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé consiste notamment en la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de la signer ou de l'identifier.

Tournez la page S.V.P.

A

INFORMATION AUX CANDIDATS

Vous trouverez ci-après les codes nécessaires vous permettant de compléter les rubriques figurant en en-tête de votre copie.

Ces codes doivent être reportés sur chacune des copies que vous remettrez.

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
EAE	0442A	102	7931

Vous proposerez un commentaire littéraire de cet extrait:

De banda de nit, un cerç aspre i efímer, encara que algú insinuaria que venia d'on mai no havia bufat el vent, va esgarrapar la vila. Una ràfega s'encanonà per la Baixada de la Ferradura i s'endugué la pols assolada de les runes de la casa de Llorenç de Veriu, va regolfar a la plaça dels Sants i esbatanà els finestrals mal tancats d'un balcó del casal dels Torres i Camps. Allí udolà per cambres i passadissos, va moure cortinatges, descompassà el pèndol del gran rellotge del despatx i va fer sonar les llàgrimes de cristall del llum del menjador abans d'encalmar-se i morir finalment al Saló de les Verges Màrtirs.

Feia molts anys, més dels setanta acumulats per la senyora Carlota de Torres en la seva formidable corpenta, que el quadre que va donar nom al saló havia desaparegut de l'envà on el penjaren quan va arribar a la casa. Portada d'Itàlia pel germà de la mare, viatger empedreït a qui es titllava en secret de maçó, ateu, irreverent i calavera, i de qui es temia, per reblar el clau, que no deixaria un ral en anar-se'n al calaix, la pintura representava un grup de figures femenines rosades i abundoses les quals deixaven clarejar sense cap mena de pudor els seus encants a través d'uns vels finíssims, vaporosos, una pura il·lusió tèxtil. Tan suggeridores resultaven les dames que calgué la indulgència dels pares, la por de la germana d'irritar el germà solter de qui, malgrat les aprensions, no perdia les esperances d'heretar, i també l'aquiescència del rector de la vila, visitant assidu de la casa, perquè fos concedit a la composició el lloc d'honor del saló. El capellà, panxut, parsimoniós i beatífic, estudià la pintura amb una minuciositat potser un pèl excessiva, cosa que provocà comentaris sarcàstics de part de la Camil·la, una de les minyones, en el retir de la cuina, i al cap de força berenars inacabables amb secalls i xocolata, dictaminà que, si bé no hi havia prou elements per assegurar que la pintura, tal com afirmava amb una mitja rialla l'oncle calavera, representava unes donzelles cristianes a punt de patir el martiri, devorades pels lleons en un amfiteatre romà, tampoc no veia motius suficients per negar-ho, sentència ambigua que facilitava, si més no, l'apaivagament dels dignes escrúpols de la digna família.

L'esdeveniment infortunat, eufemisme amb què s'al·ludia a la desaparició prematura de l'oncle cràpula, mort a París de França en circumstàncies misterioses les quals la família es guardava molt de revelar; la constatació que el difunt, a part de la gata Lucrècia, adoptada per la mestressa de l'hotel de la vora esquerra del Sena on es produí el decés, no havia deixat altra cosa que deutes; l'obtenció d'una canongia de la catedral de Lleida pel capellà golafre amb la consegüent arribada del nou rector, un esquelet ferreny, inquisitorial i tremebund que va fulminar el primer dia l'orgia carnal del quadre, i també els escrúpols de la germana, aparellats de manera prou sospitosa amb el desencís de l'herència, les despeses que, a sobre, havia causat el traspàs del difunt a l'estranger i el trasllat del cadàver al panteó familiar del cementiri de la vila, assenyalaren la fi de la presència de la pintura en el saló. Relegada a les golfes de l'immens casal, el més imponent de la gran plaça d'Armes de la vila, només rebia visites emocionades del senyor Octavi, que hi pujava en pelegrinatge secret a contemplar, espiat per la Camil·la, la frescor de les nimfes que el fill enyorat feia passar per donzelles cristianes.

El saló, malgrat el canvi, sempre fou conegut pel nom apòcrif del quadre, *Les verges màrtirs*, encara que el cop de cerç que va envair-lo la nit d'abril de 1970 segurament n'ignorava la història i va entra-hi a l'atzar.

L'endemà, el saló feia llàstima. La primera mostra de pols que es convertiria en l'obsessió dels vilatans arran de la demolició de la casa de Llorenç de Veriu l'havia arrebossat amb un tel blanquinós d'aparença espectral. Fins i tot el retrat enorme del senyor Jaume de Torres era invisible sota la brutícia. La còlera de la seva filla va retrunyir per la casa així que fou descobert el desastre. Les tres minyones —la Carmela, la Sofia i la Teresa, successores de la Camil·la, l'Adelaida i la Verònica—, les úniques habitants de la casa aleshores fora de la mestressa, van ser convocades a crits des del rebedor i acudiren a tot estrop a la neteja. Després d'espolsar parets, motllores, llums, cortinatges i mobles, i d'escombrar el terra, van despenjar el retrat i començaren a fregar curosament la tela amb draps humits, sota l'ull sever de l'ama. Aquella mena d'exhumació en el transcurs de la qual el senyor Jaume de Torres eixia de nou a la llum, va trasbalsar profundament la humanitat immensa de la filla; l'aparició gradual de la imatge —ara la punta del nas, adés el lòbul de l'orella esquerra— li recordava la realització del retrat feia cinquanta-sis anys, quan ella era una mocosa i la seva figura més aviat llargaruda, desmanegada i seca, no permetia endevinar el volum i el pes que havia de guanyar anys endavant, origen del malnom de Grossa Carlota que va encolomar-li la vila.

L'execució de la pintura havia resultat un procés fascinant; l'havia encisada tant que podia encara recordar-lo fil per randa. Un dia, aparegué inesperadament a la casa el vell Joan, el fuster de la plaça del Rem, carregat amb un bastidor en què hi havia clavada i tesa una tela de fil amb una emprimació d'un blanc mat i finíssim. Els tres obrers de la fàbrica Torres i Camps, Extractes de Regalèssia, que acompanyaven el menestral, força incòmodes a causa de la presència de les senyores i acoquinats pel luxe que els envoltava, van deixar en el saló un cavallet de pintor, una capsa de colors i una cadireta plegable. Més tard, com a punt culminant de l'expectació provocada entre les dones de la casa (l'avi es trobava a les golfes, embadalit davant les pseudo-màrtirs), el senyor Torres va tornar de la fàbrica abans de l'hora habitual en companyia de l'Aleix de Segarra.

Després d'escarafalls inacabables —«no, Adelina, no m'ho mereixo; no tornis a insistir, ja saps que sóc una persona molt senzilla...»—, el senyor Torres fingia haver-se deixat ensibornar per la muller i capitulava, tot i que es deia secretament que li sobraven mèrits per accedir al prec. Al capdavall, ¿qui havia posat ordre en el desgavell patrimonial de la casa, ja abans de casar-se amb la noia Camps? ¿Qui havia redreçat la fàbrica d'extracte, netejant-la d'elements indesitjables que s'omplien la butxaca aprofitant la inèpcia del sogre i la despreocupació del cunyat, aquell calavera irritant que hauria fet santament de morir-se abans de dilapidar la seva part de l'herència? ¿Qui havia desembullat la paperassa legal per recobrar moltes propietats familiars gairebé perdudes, a més d'afermar sense dubtes la possessió de les mines de lignit després d'una endiablada qüestió testamentària? ¿Quina casa de la vila es podia comparar aleshores a la sorgida de la unió dels Torres i els Camps, a la qual ell, a més d'intel·ligència i energia, havia aportat el seu propi patrimoni, gens menyspreable d'altra banda? No ho

havia aconseguit, és clar, sense esforç ni sacrificis, entre els quals calia incloure, i no era el menys dolorós, les nits amb la dona. Al senyor Torres, la muller no li feia goig, no li havia agradat mai. Partidari de les belleses plenes i rotundes, no es sentia gens inspirat d'aquell sac d'ossos, al qual tres embarassos —el Jordi, el Robert i la Carlota— acabaren d'agostar, al contrari del que ell esperava (sense gaire convicció, certament), en veure altres senyores a qui la maternitat concedia un punt dolç de maduresa.

Jesús Moncada, *Camí de sirga* (1988)
Barcelona, Edicions 62, La butxaca, p. 17-21.